

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُمَّ أَخْرِجْنِي مِنْ ظُلُمَاتِ الْوَهْمِ وَ اكْرَمْنِي بِنُورِ الْفَهْمِ. اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَ انْشُرْ عَلَيْنَا خَزَائِنَ عُلُومِكَ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ
ترجمه:

«خدا یا در آور مرا از تاریکی های وهم و گرامی ام دار به نور فهم
خدا یا بگشا بر ما درهای رحمت را و نشر کن بر ما خزینه های دانشت را،
به رحمت تو ای ارحم راحمین»
«آمین»

مقدمه

حمد و ثنای بی حد و حصر خدای را که ما را از امت خاتم پیامبران قرار داد و توفیق خدمت به زبان قرآن این معجزه همیشه جاوید را نصیب این بندگان گردانید تا با برنامه ریزی و تهیه کتابهای مناسب زمینه آشنایی با این زبان مقدس را برای جوانان این مرز و بوم کشورمان فراهم سازیم. تعلیم و تعلم از نظر اسلام هم عبادت است و هم عامل رشد و تعالی انسانها ابزار و نیاز اولیه آن قلم و توانندی در خواندن است. لذا پروردگار متعال در اولین کلام ابلاغی (پیام وحی) به رسول مکرم اسلام کلام مبارک (اقرأ) بخوان را به کار برده و در سوره القلم با سوگند به قلم و آنچه می نویسد «ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ» اهمیت این مهم را محسوس فرموده که اسلام آخرین ادیان آسمانی است و کتاب آن قرآن مجید با کلام عربی نازل گردیده است و مسلمانان در پی آموختن و فهمیدن آن همواره تلاشهای فراوانی انجام داده و می دهند و پایه و اساس و رتبه اول آن علم صرف است که ناچار و ناگزیر هر شخص آموزنده باید از صرف و قواعد آن شروع کند تا بتواند از قواعد برتر آن مانند علم نحو آگاه گردد.

اکنون و در زمان حاضر نیز نگاه ما به این زبان به عنوان یک زبان بیگانه نیست زبان عربی زبان فرهنگ و دین و آئین ما است و تمامی تلاشهایی که برای تعلیم و تعلم این زبان صورت می گیرد به منظور بالندگی و رشد فرهنگ و آئینی است که از آن ماست زبان قرآن یکی از نمادهای فرهنگی ما ایرانیان است وظیفه ما یادگیری این زبان و تلاش در جهت استفاده مستقیم از عبارات و متونی است که به این زبان نازل شده و نگارش یافته است.

لازم به ذکر است که آموزش زبان عربی در مدارس از اهداف و ویژگیهای خاصی برخوردار است اتخاذ سیاست تقویت قوه درک و فهم و اولویت دادن به متون دینی و نیز امتزاج و در هم تنیدگی زبان فارسی و عربی ظرفیت کارها و دقت هایی را طلب می کند که برنامه ریزان و مولفان می بایست آن را در نظر بگیرند این نوع هدف گیری و این گونه نگاه به آموزش موجب می شود سیاستهای نوین آموزشی و ایجاد جذابیت و شیرین در مسیر آموزش و زدودن بی علافگی ها و رمیدن ها و غیره از ساحت زبان وحی مستلزم نگاهی چند جانبه به امر آموزش این درس شود.

رستم حسن نژاد
دبیر عربی آموزش و پرورش تهران

حسن نژاد، رستم، ۱۳۵۰ -
خودآموز عربی کنکور/ مولف رستم حسن نژاد - تهران: انتشارات
تضمین دانش، ۱۳۸۴.
۲۹۵ ص: جدول ۰

ISBN 964-7742-22-3: ۳۴۰۰۰ ریال

فهرستویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
۱. زبان عربی -- کتابهای درسی - راهنمای آموزشی (متوسطه).
۲. زبان عربی - صرف و نحو - آزمونها و تمرینها (متوسطه).
الف. عنوان. ب. عنوان: عربی کنکور.

۴۹۲/۷۵۰۷

خ ۴۱۵ ح ۶۲۰۳/ PJ

۸۴-۲۳۳۱۴ م

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب : خودآموز عربی کنکور
مؤلف : رستم حسن نژاد
ناشر : انتشارات تضمین دانش
طراح جلد : یاسر تهرانی
نوبت چاپ : اول
تاریخ چاپ : مهر ماه ۱۳۸۴
شمارگان : ۳۰۰۰ جلد
بها : ۳۴۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴-۷۷۴۲-۲۲-۳

ISBN : 964-7742-22-3

۸۸۴۴۱۳۹۴

تلفن های مؤلف:

۰۹۱۲۲۱۵۶۵۵۲

کلیه حقوق این اثر متعلق است به مؤلف

تقدیم

تقدیم به پدر و مادر عزیزم که در راههای پر پیچ و خم زندگی روشنگران صادق راهم بوده اند همانان که برای پیوستن اندیشه هایم به بالاترین حدود تفکر و تدبیر از جوانی و زندگیشان گذشته و لحظه های سهمگین نگرانی ام را به شادی مفرط تبدیل نمودند.

تقدیم به همسر مهربان، قانع و صبورم که در زندگی زیبای مشترکمان با تمامی وجودش مرا تحمل کرده و با ایثار خویش در جهت اعتلا و سعادت یاریم نموده است.

دانش آموزان و دانش پژوهان محترم

ویژگیهای این کتاب

۱- از آنجا که یکی از اهداف اصلی آموزش زبان عربی فهم و درک قواعد آن است در این کتاب نیز به قواعد اهمیت فراوان داده شده است و انتظار می رود دانش پژوهان عزیز هنگام مطالعه دقیق به فهم آن عنایت خاصی را داشته باشند.

۲- این قواعد با زبانی ساده و روان و با استفاده از پرسش و پاسخ مقایسه و تحلیل نمونه ها و سرانجام قضاوت به صورت خود آموز مطرح شده است تا دانش آموزان و دانش پژوهان آن را مرحله به مرحله بیاموزند.

۳- در زمینه قواعد، تلاش شده که از روش اکتشافی بهره گرفته شود و دانش آموزان و دانش پژوهان در جریان یادگیری مستقیماً دخالت کنند، استفاده از کادرها و جدولها در فرایند یادگیری بسیار مفید لازم است.

۴- در شیوه تمرینها سعی شده که این تمرینات ضمن محقق ساختن اهداف مورد نظر در هر درس از تنوع و جذابیت نیز برخوردار باشد.

۵- در بخش کارگاه ترجمه سعی شده است که موضوع «درک فهم» ملاک عمل قرار گیرد روشن است که دانش آموزان برای یافتن پاسخ صحیح راهی جزء فهم متن نخواهند داشت.

۶- عدم استفاده از تستهای غیر استاندارد و طبقه بندی تستها

۷- کتاب حاضر حاصل زحمات مولف از شیفتگان زبان قرآن است که نهایت سعی خود را مبذول داشته است تا کاری خداپسندانه و قابل قبول ارائه دهد اما علی رغم تمام دقت نظرها ممکن است خالی از نقص نباشد و این نظرات و پیشنهادهای اصلاحی شما دبیران ارجمند است که می تواند بنده را در رفع نواقص احتمالی آن یاری نماید.

عنوان	صفحه	عنوان	صفحه
اقسام کلمه.....	۱	طرز ساختن اسم مفعول در ثلاثی مجرد.....	۳۲
مبحث اسم.....	۱	ضمایر فاعلی.....	۳۲
مُتَصَرِّف و غیر مُتَصَرِّف.....	۱	تقسیم فعل از نظر زمان.....	۳۳
مُذَكَّر و مُؤَنَّث.....	۱	ماضی نقلی.....	۳۳
مفرد - مثنی - جمع.....	۲	اقسام ماضی منفی.....	۳۳
بنای مثنی و جمع.....	۳	حال و استقبال.....	۳۴
جامد و مشتق.....	۴	افعال ترکیبی.....	۳۵
مصدر.....	۴	ماضی استمراری.....	۳۵
مشتقات.....	۶	ماضی بعید.....	۳۶
معرفه و نکره.....	۷	ابواب ثلاثی مجرد.....	۳۶
اسم اشاره.....	۱۲	مضارع منصوب.....	۳۷
موصول.....	۱۳	نون تاکید.....	۳۸
نکره.....	۱۴	صرف فعل با نون تاکید ثقلیه.....	۳۹
مُتَصَرِّف و غیر مُتَصَرِّف.....	۱۴	صرف فعل با نون تاکید خفیه.....	۳۹
مقصود و منقوص و ممدود و صحیح الآخر.....	۱۵	تقسیم فعل از نظر تعداد حروف.....	۳۹
حکم مقصور و منقوص و ممدود در تشبیه و جمع.....	۱۶	ابواب ثلاثی مزید فیه.....	۴۰
منسوب.....	۱۶	۱- باب افعال.....	۴۰
مصغر.....	۱۷	طرز ساختن اسم فاعل و اسم مفعول در ثلاثی مزید فیه و	
عدد اصلی.....	۱۷	رباعی مجرد.....	۴۱
عدد مُفَرَّد.....	۱۸	اقسام همزه.....	۴۱
احکام معدود اعداد اصلی.....	۱۸	۲- باب تفعیل.....	۴۲
اعداد مرکب.....	۱۹	۳- باب مُفَاعَلَه.....	۴۲
عقود.....	۲۰	۴- باب تَفَعُّل.....	۴۳
معطوف.....	۲۱	۵- باب تَفَاعُل.....	۴۳
اعداد کسری.....	۲۱	۶- باب اِفْعَال.....	۴۴
ظروف.....	۲۲	۷- باب اِنْفَعَال.....	۴۴
کنایات.....	۲۳	۸- باب اِسْتِفْعَال.....	۴۵
اسم فعل.....	۲۳	ابدال.....	۴۵
حرف.....	۲۵	تقسیم فعل از نظر معنا: لازم و متعدی.....	۴۶
انواع حروف.....	۲۵	تقسیم فعل از نظر فاعل: معلوم و مجهول.....	۴۸
فعل.....	۲۹	طریقه مجهول کردن فعل ماضی.....	۴۸
طرز ساختن فعل امر غایب و فعل نهی و فعل جحد.....	۲۹	طریقه مجهول کردن فعل مضارع.....	۴۸
طرز ساختن فعل مضارع.....	۲۹	موارد کاربرد فعل مجهول.....	۴۹
صیغه حاضر (مخاطب).....	۳۰	معانی ابواب ثلاثی مزید.....	۴۹
طرز ساختن فعل نفی و فعل استفهام.....	۳۰	رباعی مجرد.....	۵۲
طرز ساختن اسم فاعل در ثلاثی مجرد.....	۳۱	تقسیم فعل از نظر نوع حروف اصلی.....	۵۲

عنوان	صفحه
اقسام صحیح	۵۳
اقسام معتل	۵۳
چگونگی صرف فعل صحیح	۵۴
الف) چگونگی صرف فعل مهموز	۵۴
طریقه کتابت همزه	۵۶
ادغام و شرایط و اقسام آن	۵۶
شرایط ادغام	۵۶
اقسام ادغام	۵۸
اعلال تسکین (یا نقل حرکت)	۵۹
اعلال قلب	۶۰
چگونگی صرف معتل الفاء (در ثلاثی مجرد)	۶۱
الف) صرف ماضی	۶۱
ب) صرف مضارع	۶۲
مضارع مجهول	۶۲
اعلال مثال در ثلاثی مزید	۶۳
چگونگی صرف معتل العین (در ثلاثی مجرد)	۶۳
الف) صرف ماضی	۶۳
ب) صرف مضارع	۶۴
مضارع مجهول	۶۴
اعلال اجوف در ثلاثی مزید	۶۴
چگونگی صرف معتل اللام (در ثلاثی مجرد)	۶۵
الف) صرف ماضی	۶۵
علم نحو	۶۷
اعراب محلی	۶۸
مبانیات	۶۹
مواضع رفع اسم یا مرفوعات	۶۹
فاعل	۷۰
مطابقت فعل با فاعل	۷۱
نایب فاعل	۷۱
مبتدا	۷۲
خبر	۷۲
ضمیر فصل	۷۳
مواردی که خبر مبتدا مقدم است	۷۳
انواع خبر	۷۳
نواسخ	۷۴
افعال ناقصه و احکام آنها	۷۵

عنوان	صفحه
افعال مقاربه و احکام آن ها	۷۵
حروف مشبیه به فعل	۷۶
حروف مشبیه به لیس	۷۷
لاء نفی جنس	۷۷
مواضع نصب اسم یا منصوبات	۷۷
مفعول به	۷۸
مواردی که مفعول بر فاعل مقدم است	۷۹
مواردی که مفعول بر فعل مقدم است	۷۹
مفعول مطلق	۸۰
خبر افعال ناقصه - اسم حروف مشبیه به فعل - اسم لای	۸۱
نفی جنس	۸۱
مواضع جر اسم یا مجرورات	۸۲
مضاف الیه	۸۳
توابع	۸۳
عطف بیان	۸۵
عطف نسق یا عطف بحروف	۸۵
تاکید لفظی	۸۶
تاکید معنوی	۸۶
بدل	۸۶
فعل تعجب	۸۶
افعال مدح و ذم	۸۷
حروف الفیای عربی	۸۹
اقسام (انواع) همزه	۸۹
فعل	۹۰
قواعد عربی ۱ و ۲ و ۳	۹۰
مهمترین نشانه های ظاهری اسم	۹۰
(مهمترین نشانه های ظاهری فعل)	۹۱
جدول ویژگی های فعل	۹۱
نوع و زمان فعل	۹۲
ماضی	۹۲
مضارع	۹۲
امر	۹۲
روش ساخت امر غایب	۹۲
روش ساخت امر مخاطب	۹۳
باب های ثلاثی	۹۴
حرکت حرف مضارعت (اتین)	۹۶

عنوان	صفحه	عنوان	صفحه
افعال مبنی.....	۹۷	اسم تفضیل.....	۱۱۳
فعل.....	۹۷	علم، ذواللّام، موصول و اشاره.....	۱۱۴
راه های تعدیه.....	۹۸	نصبی و جری (متصل به هر سه قسم کلمه).....	۱۱۴
فعل متعدی.....	۹۸	صرف ضمائر متصل نصبی و جری.....	۱۱۴
روش ساخت ماضی مجهول.....	۹۸	اسم اشاره.....	۱۱۵
روش ساخت مضارع مجهول.....	۹۸	همیشه مبنی.....	۱۱۶
روش ساخت ماضی مجهول دو باب مفاعله و تفاعل.....	۹۸	گاهی مبنی.....	۱۱۶
روش ساخت ماضی اجوف و ناقص مجهول.....	۹۹	اسم معرب.....	۱۱۶
مراحل مجهول کردن جمله معلوم.....	۹۹	اسم های غیر منصرف.....	۱۱۷
روش حذف فاعل هر گاه فاعل ضمیر مستتر باشد.....	۹۹	اسم از نظر جنس آخرین حرفش.....	۱۱۷
مراحل معلوم کردن جمله مجهول.....	۱۰۰	نوع بناء.....	۱۱۸
فعل از نظر جنس حروفش.....	۱۰۰	حروف عامل.....	۱۱۸
لفیف.....	۱۰۰	کلماتی که دارای اعراب تقدیری می باشد.....	۱۲۰
اعلال و فرمول های آن.....	۱۰۰	کلماتی که دارای اعراب فرعی می باشند.....	۱۲۱
اقسام اعلال.....	۱۰۰	حالت جری.....	۱۲۳
ماضی.....	۱۰۲	اسم های مرفوع.....	۱۲۳
مضارع.....	۱۰۲	اسم های منصوب.....	۱۲۳
ماضی اجوف.....	۱۰۳	توابع.....	۱۲۴
مضارع اجوف.....	۱۰۳	نکته مهم در مورد ترکیب.....	۱۲۵
مضارع های مجزوم و امر اجوف.....	۱۰۴	مبتدا و خبر.....	۱۲۶
اجوف در ثلاثی مزیدها.....	۱۰۴	موارد و جوب تقدم خبر بر مبتدا.....	۱۲۶
ماضی ناقص.....	۱۰۴	نواسخ.....	۱۲۷
مضارع های مجزوم و امر ناقص.....	۱۰۵	اسم افعال ناقصه.....	۱۲۷
ناقص در ثلاثی مزید.....	۱۰۶	خبر افعال ناقصه.....	۱۲۷
لفیف.....	۱۰۷	حروف مشبهه بالفعل.....	۱۲۸
اعراب فعل مضارع.....	۱۰۷	لای نفی جنس.....	۱۲۸
اسم های مبنی.....	۱۰۸	اسم های منصوب.....	۱۲۹
نشانه های تاء تانیث.....	۱۰۹	مفعول به.....	۱۲۹
اسم از نظر جنس.....	۱۰۹	مفعول له.....	۱۳۰
مذکر.....	۱۰۹	مفعول فیه.....	۱۳۰
مونث.....	۱۱۰	شبه فعل.....	۱۳۰
اسم های مونث مجازی.....	۱۱۰	روش تبدیل جمله خبری به جمله تعجبی.....	۱۳۱
اقسام اسم.....	۱۱۰	مفعول مطلق.....	۱۳۱
اسم مفعول از اجوف ثلاثی مجرد.....	۱۱۱	حال.....	۱۳۳
اسم مفعول از ناقص ثلاثی مجرد.....	۱۱۲	تمیز.....	۱۳۴
اسم مبالغه.....	۱۱۳	منادی.....	۱۳۵

عنوان	صفحه	عنوان	صفحه
انواع استثناء	۱۳۶	مفعول له (یا لاجله)	۱۶۸
اعراب مستثنی	۱۳۶	مفعول فیه (ظرف)	۱۶۹
مجرورات	۱۳۷	حال	۱۷۱
مضاف الیه	۱۳۸	تمیز	۱۷۳
قواعد اضافه	۱۳۸	استثناء	۱۷۶
توابع	۱۳۸	المنادی	۱۷۸
صحیح و معتل	۱۴۱	مضاعف	۱۸۱
انواع صحیح	۱۴۱	مهموز	۱۸۴
انواع معتل	۱۴۱	طریقه نوشتن همزه	۱۸۴
تحلیل صرفی فعلی (تجزیه)	۱۴۲	اسلوبهای جمله	۱۸۵
معرب و مبني	۱۴۲	مبحث ششم: نکات کنکوری	۱۸۹
کلمات	۱۴۲	مرفوعات	۱۹۴
فعلها	۱۴۲	منصوبات	۱۹۴
فعل لازم و متعدی	۱۴۴	مجرورات	۱۹۵
طریقه تشخیص فعل لازم از متعدی	۱۴۵	اسم تصغیر	۱۹۵
فعل معلوم و مجهول	۱۴۵	خبر مقدم و مبتدای موخر	۱۹۶
طریقه ی مجهول ساختن فعل معلوم	۱۴۵	جدول تعیین نقش کلمات	۱۹۸
اعراب فعل مضارع	۱۴۸	فروشنده کبریت (کبریت فروش)	۲۰۱
فعل مضارع از جهت اعراب	۱۴۸	تمرین اول	۲۰۲
طریقه ساخت فعل امر	۱۵۲	تمرین دوم	۲۰۲
فعل از جهت صیغه	۱۵۳	تمرین سوم	۲۰۳
فعل از جهت تعداد حروف اصلی	۱۵۳	تمرین چهارم	۲۰۳
ثلاثی مجرد	۱۵۴	تمرین پنجم	۲۰۴
ثلاثی مزید	۱۵۴	تمرین هفتم	۲۰۴
رباعی مجرد	۱۵۴	تمرین هشتم	۲۰۵
رباعی مزید	۱۵۴	تمرین دهم	۲۰۵
جمله اسمیه	۱۵۶	تمرین یازدهم	۲۰۵
ضمیر فصل	۱۵۷	برای گفتگو	۲۰۵
نواسخ	۱۵۹	درس هشتم	۲۰۶
چند نکته مهم در ارتباط با لای نفی جنس	۱۶۱	تمرین اول	۲۰۷
نواسخی که خبر را منصوب می کنند: افعال ناقصه و		تمرین دوم	۲۰۸
افعال مقاربه	۱۶۱	تمرین سوم	۲۰۸
افعال مقاربه	۱۶۲	تمرین پنجم	۲۰۸
مفعول به	۱۶۳	تمرین ششم	۲۰۹
مفعول مطلق	۱۶۵	تمرین نهم	۲۰۹
تشخیص انواع مفعول مطلق	۱۶۵	تمرین دهم	۲۰۹

«فهرست مطالب»

عنوان

صفحه

«فهرست مطالب»

عنوان

صفحه

۲۲۵	تمرین پنجم
۲۲۵	تمرین هفتم
۲۲۵	تمرین دهم
۲۲۶	تمرین یازدهم
۲۲۶	تمرین دوازدهم
۲۲۶	برای گفتگو
۲۲۷	فهرست منابع
۲۲۸	تستهای کنکور

۲۱۰	تمرین دوازدهم
۲۱۰	برای گفتگو
۲۱۰	درس نهم
۲۱۰	بزرگی در زندگی و زمان مرگ
۲۱۱	تمرین اول
۲۱۱	تمرین سوم
۲۱۱	تمرین چهارم
۲۱۲	تمرین پنجم
۲۱۲	تمرین ششم
۲۱۲	تمرین هفتم
۲۱۳	تمرین یازدهم
۲۱۳	برای گفتگو
۲۱۴	درس دهم
۲۱۵	تمرین اول
۲۱۵	تمرین دوم
۲۱۵	تمرین سوم
۲۱۶	تمرین چهارم
۲۱۶	تمرین پنجم
۲۱۶	تمرین ششم
۲۱۷	تمرین هفتم
۲۱۷	تمرین نهم
۲۱۷	تمرین دوازدهم
۲۱۸	برای گفتگو
۲۱۸	درس یازدهم
۲۱۸	آیین موفقیت در زندگی
۲۲۰	تمرین اول
۲۲۱	تمرین دوم
۲۲۱	تمرین سوم
۲۲۱	تمرین چهارم
۲۲۱	تمرین پنجم
۲۲۱	تمرین ششم
۲۲۱	تمرین دهم
۲۲۲	برای گفتگو
۲۲۲	درس دوازدهم
۲۲۲	اخلاق پسندیده
۲۲۳	تمرین اول